

Euro decyzje

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA KLAS VII-VIII, POZIOM PONADPODSTAWOWY

ALICJA PACEWICZ

CZĘŚĆ I – BUDOWANIE SPOŁECZEŃSTWA – WARTOŚCI I ZASADY JAK ŻYĆ WSPÓLNIE

Temat: Wspólne wartości na poziomie lokalnym, państwowym i ponadpaństwowym

Czas trwania: 90 minut

Potrzebne materiały: papier flipchart/tablica, markery/pisaki

Cele:

- » Rozmowa o wartościach, którymi chcemy kierować się w życiu
- » Opracowanie zasad, dzięki którym możemy wprowadzać wartości w życie, zasady ważne dla życia w społeczeństwie

Kontrakt

Wspólnie z uczniami wypracujcie wartości i zasady, których będziecie przestrzegać podczas trwania warsztatów – jak się zachowywać, co można robić, a czego nie. Pamiętajcie, że zasady wywodzą się z wartości. Postarajcie się rozdzielić/różnicować wartości od zasad.

Wartości i zasady zapisujemy na papierze flipchart. Nasz kontrakt powinien być widoczny przez cały czas trwania warsztatu, żebyśmy mogli się na niego powołać gdyby jego zasady zostały naruszone.

Spółczesność/społeczność – wartości i zasady jak żyć wspólnie Ćwiczenie „Rozbitkowie“

Opis poszczególnych aktywności

- » Podział uczestników na mniejsze grupy: 4-6 uczestników
- » Prezentacja scenariusza przez nauczyciela/nauczycielkę:

Podczas rejsu Wasz statek miał wypadek. Udało się Wam uratować i dopłynąć do najbliższej wyspy. Jesteście jedynymi ludźmi na całej wyspie.

- » **Zadanie dla każdej grupy:**

Pomyślcie jakbyście chcieli, żeby Wasza wyspa wyglądała: Jakie są najważniejsze wartości dla Was osobiście i dla innych członków grupy? Jak możemy te wartości osiągnąć/uzyskać? Zasady obowiązujące w społeczeństwie

powinny być wynikiem systemu wartości, który przyjęliśmy. Zapiszcie na papierze flipchart zarówno wartości, jak i zasady, które są z nimi związane.

Komentarz: jeśli uważacie, że podział na wartości i zasady może być zbyt trudny/abstrakcyjny dla Twoich uczniów, możecie ten podział pominąć.

Przykład:

WARTOŚĆ	ZASADA/NORMA
Wolność	Brak ograniczeń – wszyscy mamy wolność wyrażania własnego zdania bez przeszkadzania sobie nawzajem/drwienia z siebie itp.
Czyste środowisko	Nie śmiećmy w środowisku naturalnym, odpadki wyrzucamy do miejsc do tego przeznaczonych, segregujemy odpady, ...

» **Dyskusja i połączenie z realnym światem:**

Reprezentant każdej grupy prezentuje ich wartości potrzebne do funkcjonowania na wyspie.

Pytania dla każdej grupy/wszystkich uczestników:

Czy byliście w stanie zgodzić się co do wszystkiego w swojej grupie? Jak rozwiązywaliście konflikty/różnice zdań, jeśli takowe wystąpiły? Jakie potrzeby uważacie za najważniejsze w Waszej nowo powstałej społeczności? Czy zasady do przestrzegania na wyspie są podobne/oparte na tych, które już znacie czy wymyśliliście zupełnie nowe zasady?

Co tu jest najważniejsze?

Porozmawiaj z uczniami i uczennicami o tym, co ich zdaniem jest naprawdę ważne w każdym państwie i społeczeństwie? Pomyślcie najpierw o Waszej klasie, szkole, podwórku czy drużynie piłkarskiej – kiedy czujecie się w niej dobrze, kiedy Wam się lepiej uczy i pracuje, kiedy jesteście szczęśliwi, a kiedy nie. Uczniowie pracują w małych zespołach: po krótkiej burzy mózgów, wypisują 5-8 najważniejszych rzeczy na osobnych karteczkach, a potem przyklejają je – z pomocą nauczyciela – na dużej tablicy lub arkuszu papieru, łącząc w kategorie, np. takie jak: WSPÓŁPRACA, POMOC, PRZYJAŹŃ, ŻYCZLIWOŚĆ, WOLNOŚĆ, SPOKÓJ, PORZĄDEK, PRAWA UCZNIĄ, BEZPIECZEŃSTWO, DOBROBYT. Wyjaśnij, że podobnymi zasadami kierowały się kraje, które założyły Unię Europejską i te, które do niej przystąpiły, tylko przeniesionymi wyżej – na poziom współdziałania między państwami.

Wartości UE – tylko w Traktacie i Brukseli, czy także na naszej ulicy?

Wymień główne wartości zapisane w Traktacie o Unii Europejskiej (patrz tekst poniżej w ramce), wskazując na ich związek z wartościami, wymienionymi wcześniej przez uczennice i uczniów. Możesz użyć metody nauczania, która polega na szukaniu analogii, odwołującej się do porównań roli/funkcji/miejsca zjawisk nowych, mniej znanych do rzeczy, znanych dobrze z codziennego życia. Przykłady: „Integracja w UE jest jak współpraca w klasie”, „Solidarność dla UE jest tym, czym wzajemna pomoc w klasie”, „Zasady państwa prawa w UE są jak jasne zasady w szkole”, „Bezpieczeństwo dla krajów UE jest jak bezpieczeństwo dla mieszkańców naszej miejscowości” w szkole albo „Prawa człowieka w UE są jak prawa ucznia w szkole”. Zwróć uwagę, że to oczywiście są zupełnie inne mechanizmy, bo dotyczą związku państw, a nie życia w klasie, szkole czy Waszej miejscowości. Takie analogie – mimo wszelkich różnic między zestawianymi w takiej parze rzeczami (warto wypunktować te różnice), pomogą zrozumieć sens europejskich wartości i ich namacalny związek z naszym życiem.

Nauczyciel/nauczycielka porównuje wartości z „wyspy” z wartościami naszego społeczeństwa (Konstytucja RP) oraz wartościami UE.

Główne wartości Unii

Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne Państwom Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn.

Dz.U.2004.90.864/30 – Traktat o Unii Europejskiej
tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony, Art. 2

Wartości w Konstytucji RP

prawda, sprawiedliwość, dobro, piękno, współpraca, szacunek, wolność, solidarność, godność człowieka

Preambuła Konstytucji RP

My, obywatele i obywatelki Polski i Unii Europejskiej. Co z tego wynika?

Zapytaj uczennice i uczniów, czy oni także są obywatelami i obywatelkami UE i sprawdź, czy na pewno mają tego świadomość. Jeśli w klasie są osoby pochodzące z krajów spoza UE, zapytaj jak wygląda ich sytuacja, jakiego kraju są obywatelami i co muszą zrobić ich rodzice/opiekunowie, by móc mieszkać i pracować w Polsce i UE. Zadbaj, by ta rozmowa nie była dla takiej osoby trudna i wyjaśnij, że w podobnej sytuacji są tysiące, a może nawet miliony ludzi w Europie, którzy wyjechali ze swoich krajów, uciekając przed wojną, niebezpieczeństwem albo biedą, szukając lepszego życia dla swoich rodzin i dzieci. Porozmawiaj z uczniami i uczennicami o tym, co konkretnie wynika z przynależności Polski do UE dla młodych obywateli, poruszając krótko takie tematy, jak wolność podróżowania, zamieszkania, pracy i nauki w krajach UE (wolność przepływu osób), swobodny przepływ towarów, usług i pieniędzy, wspólne prawo w wielu dziedzinach (np. zanieczyszczenia powietrza, jakości zabawek dla niemowląt, sposobu produkcji żywności itp.). Zapytaj, czy uczniowie wiedzą, jakie inwestycje i programy edukacyjne zostały dofinansowane w Waszej miejscowości i regionie – wspólnie poszukajcie w sieci kilku takich przykładów. Wyjaśnij, że od lat ogromna pomoc unijna trafia do tych regionów, miejscowości i grup obywateli, które jej najbardziej potrzebują. To jedno z ważnych narzędzi pomagających w realizacji unijnych wartości – równości, sprawiedliwości czy solidarności. Środki te pochodzą z budżetu UE, na który składają się wszystkie kraje, przy czym są wśród zarówno kraje takie jak Niemcy czy Francja, które więcej wpłacają niż dostają, jak i takie, jak Polska czy Rumunia, które znacznie więcej otrzymują niż wkładają do wspólnego skarbca. UE to jednak nie tylko środki finansowe, a przede wszystkim wspólne debaty – na przykład w Parlamencie Europejskim, wspólne decyzje – na przykład w Radzie Europejskiej i Komisji Europejskiej, a wreszcie – wspólne działania – np. wspólna polityka rolna, polityka równości, ochrona środowiska, ochrona granic, czy choćby program Erasmus+ w dziedzinie edukacji. UE to również mechanizmy i instytucje unijne gwarantujące przestrzeganie wspólnych wartości, w tym demokracji i rządów prawa, przez poszczególne kraje i ich organy władzy. Służą temu m.in. częste spotkania przywódców, polityków, instytucji społecznych i organizacji społecznych z naszych krajów.

Jakie wartości UE są często zagrożone? Jak je chronić i wzmacniać?

Zwróć uwagę, że wartości to takie rzeczy, które są ważne dla ludzi i państw, ale nie znaczy to wcale, że zostały już osiągnięte. Przeciwnie – to raczej cele, do których dążą wspólnie wszystkie kraje. Wartości te, choćby takie jak solidarność, równość, dobrobyt, a nawet rządy prawa czy wspólne bezpieczeństwo są w pewnym sensie stale zagrożone. Poproś, by pracując w parach lub trójkach uczniowie spróbowali podać przykłady ich naruszenia lub niedoskonałego obowiązywania w UE, Polsce i Waszych społecznościach lokalnych. Można zapisać je na tablicy lub arkuszu papieru, by potem wykorzystać przy pisaniu pytań do zawieszenia na „europejskim drzewku”.

Budujemy drzewko-symbol europejskich wartości

Zaproś teraz uczennice i uczniów do stworzenia waszego klasowego „drzewa europejskich wartości”, które następnie ustawicie w widocznym miejscu klasy, w szkolnej auli lub na korytarzu. Przynieś donicę lub duże wiadro wypełnione piaskiem, do którego włożycie sporą gałąź dowolnego drzewa (ważne, by wykorzystać taką gałąź, która została specjalnie wycięta w parku, czyimś ogrodzie lub przy szkolnym boisku!). Podlejcie gałąź, by nie zwiędła albo by wypuściła listki. Można także wykorzystać drzewo rosnące w pobliżu szkoły albo zasadzić nie- duże drzewo lub krzew. Uwaga: jeśli będziecie rozwieszać swoje ozdoby na zewnątrz, a nie pod dachem, warto zadbać, by nie zniszczyło się w czasie deszczu, np. przykryć je folią, tak by przetrwało przynajmniej kilka dni.

Na „europejskim drzewku” młodzi ludzie zawieszać będą wykonane przez siebie symboliczne ozdoby, takie jak własne – indywidualne i zespołowe – zdjęcia i hasła (np. WIERZYMYS W MOC SOLIDARNOŚCI (Ania i Krzysiek); KOCHAM WOLNOŚĆ (Martyna); JESTEŚMY RÓŻNI I TO JEST PIĘKNE (Ewa, Piotr i Czarek). Mogą to być także fotografie sytuacji i przedmiotów, które kojarzą im się z wybranymi wartościami, w tym ilustracje wycięte z ilustrowanych czasopism i naklejone na kartonik z opisem i/lub hasztagiem, np. #równość, #współpraca, #demokracja. Wśród napisów zawieszonych na drzewku, powinny się także znaleźć ważne dla młodych ludzi pytania związane z wartościami europejskimi, także ich zagrożeniami, a nawet przyszłością Unii Europejskiej, np. takie: JAK BĘDZIE WYGLĄDAŁA UE BEZ WIELKIEJ BRYTANII? JAK UE MOŻE LEPIEJ CHRONIĆ PRAWA DZIECI? CZY MOŻNA WYKLUCZYĆ Z UNII KRAJ, KTÓREGO WŁADZE ŁAMIĄ WARTOŚCI UE? DLACZEGO KRAJE EUROPEJSKIE NIE SĄ SOLIDARNE W SPRAWIE UCHODźCÓW? JAKA JEST PRZYSZŁOŚĆ UE? Dla odróżnienia takie pytania i dylematy można zapisywać innym kolorem lub nakleić na kartonik w innym kształcie (np. okrągły). Na drzewie mogą się także znaleźć zdjęcia z różnych europejskich krajów, a nawet fotografie innych młodych ludzi uczestniczących w projekcie R-EU-CONNECTED albo ich symbolicznych drzewek.

Tworzymy wspólny las europejskich wartości

Sfotografujcie swoje drzewko – potrzebne będzie kilka ujęć: całe drzewko, jeden-dwa wybrane fragmenty na zbliżeniu oraz kilka selfie, w tym jedno jego wszystkich autorów/autorek na tle dzieła oraz kilka zdjęć z jedną lub dwoma-trzema twarzami. Zdjęcia powinny zostać wysłane do partnera koordynującego akcję w kraju, który stworzy na stronie lub Instagramie galerię zdjęć ilustrujących europejskie wartości. Po zakończeniu pracy nad zdjęciami powstanie ciekawy wielokolorowy i międzynarodowy „las europejskich wartości”.

Oceniamy i doceniamy naszą pracę

Omówcie i wspólnie podsumujcie zajęcia – najlepiej w zespołach, w których uczniowie i uczennice pracowali na lekcji. Poproś, by wszyscy ocenili przebieg i rezultaty pracy i odpowiadając na dwa pytania: *co się udało?* oraz *co można było zrobić inaczej?*. Doceń pracę klasy i zespołów, starając się nikogo nie wyróżniać! Zaproponuj, by na koniec każda osoba powiedziała o jednej rzeczy, która jej się najbardziej podobała – w parach lub na forum klasy.

CZĘŚĆ II – EURO DECYZJE

Temat: Jak funkcjonuje Unia Europejska?

Czas trwania zajęć: 90 min

Potrzebne materiały: prezentacja multimedialna, materiały edukacyjne dla uczniów na temat debatowania

Cele:

- » uczeń zna podstawowe fakty o Unii Europejskiej
- » uczeń wie jak funkcjonuje Unia Europejska
- » uczeń potrafi przeprowadzić debatę

Obejrzyjcie z uczniami prezentację multimedialną. Poproś uczniów, żeby zapoznali się z materiałami edukacyjnymi na temat debatowania. Zorganizujcie w klasie debatę na wybrany przez Was temat (tematy i potrzebne informacje znajdziecie w prezentacji multimedialnej i w materiałach edukacyjnych).

Materiały dodatkowe

Fragment Traktatu o Unii Europejskiej z Maastricht, 1992 R.

ZDECYDOWANI przejść do nowego etapu procesu integracji europejskiej, zapoczątkowanego ustanowieniem Wspólnot Europejskich,

PRZYWOŁUJĄC historyczne znaczenie przewyciężenia podziału kontynentu europejskiego oraz potrzebę ustanowienia trwałych podstaw budowy przyszłej Europy,

POTWIERDZAJĄC swe przywiązanie do zasad wolności, demokracji, poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności oraz państwa prawnego,

PRAGNĄC pogłębić solidarność między swymi narodami w poszanowaniu ich historii, kultury i tradycji,

PRAGNĄC umocnić demokratyczny charakter i skuteczność działania instytucji, tak aby były one w stanie lepiej spełniać, w jednolitych ramach instytucjonalnych, powierzone im zadania,

ZDECYDOWANI umocnić swe gospodarki, a także doprowadzić do ich zbliżenia oraz do ustanowienia unii gospodarczej i walutowej, w tym – zgodnie z postanowieniami niniejszego Traktatu – wspólnej i stabilnej waluty,

WYRAŻAJĄC MOCNĄ WOLĘ popierania postępu gospodarczego i społecznego swych narodów, poprzez urzeczywistnienie rynku wewnętrznego oraz umacniania spójności i ochrony środowiska naturalnego oraz prowadzenia polityk, które zapewnią, że integracji gospodarczej towarzyszyć będzie równoczesny postęp w innych dziedzinach,

ZDECYDOWANI ustanowić obywatelstwo wspólne dla obywateli swych krajów, ZDECYDOWANI realizować wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, w tym określać wspólną politykę obronną, która mogłaby z czasem prowadzić do wspólnej obrony, wzmacniając w ten sposób tożsamość i niezależność Europy w celu wspierania pokoju, bezpieczeństwa oraz postępu w Europie i na świecie, POTWIERDZAJĄC swój cel ułatwienia swobodnego przepływu osób, przy zapewnieniu bezpieczeństwa swym narodom, poprzez włączenie do niniejszego Traktatu postanowień dotyczących wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych,

ZDECYDOWANI kontynuować proces tworzenia coraz ściślejszego związku między narodami Europy, w którym decyzje są podejmowane jak najbliżej obywateli, zgodnie z zasadą pomocniczości (...)

Art. 1. Podstawy funkcjonowania Unii

Niniejszym Traktatem WYSOKIE UMAWIAJĄCE SIĘ STRONY ustanawiają między sobą UNIĘ EUROPEJSKĄ, zwaną dalej „Unią”, której Państwa Członkowskie przyznają kompetencje do osiągnięcia ich wspólnych celów.

Niniejszy Traktat wyznacza nowy etap w procesie tworzenia coraz ściślejszego związku między narodami Europy, w którym decyzje podejmowane są z możliwie najwyższym poszanowaniem zasady otwartości i jak najbliżej obywateli.

Podstawę Unii stanowi niniejszy Traktat oraz Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwane dalej „Traktatami”). Oba te Traktaty mają taką samą moc prawną. Unia zastępuje Wspólnotę Europejską i jest jej następcą prawnym.

Art. 2. Główne wartości Unii

Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne Państwom Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn.

Art. 3. Cele i obszary działania Unii

1. Celem Unii jest wspieranie pokoju, jej wartości i dobrobytu jej narodów.
2. Unia zapewnia swoim obywatelom przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości bez granic wewnętrznych, w której zagwarantowana jest swoboda przepływu osób, w powiązaniu z właściwymi środkami w odniesieniu do kontroli granic zewnętrznych, azylu, imigracji, jak również zapobiegania i zwalczania przestępczości.
3. Unia ustanawia rynek wewnętrzny. Działa na rzecz trwałego rozwoju Europy, którego podstawą jest zrównoważony wzrost gospodarczy oraz stabilność cen, społeczna gospodarka rynkowa o wysokiej konkurencyjności zmierzająca do pełnego zatrudnienia i postępu społecznego oraz wysoki poziom ochrony i poprawy jakości środowiska. Wspiera postęp naukowo-techniczny. Zwalcza wykluczenie społeczne i dyskryminację oraz wspiera sprawiedliwość i ochronę socjalną, równość kobiet i mężczyzn, solidarność między pokoleniami i ochronę praw dziecka. Wspiera spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną oraz solidarność między Państwami Członkowskimi. Szanuje swoją bogatą różnorodność kulturową i językową oraz czuwa nad ochroną i rozwojem dziedzictwa kulturowego Europy.
4. Unia ustanawia unię gospodarczą i walutową, której walutą jest euro.
5. W stosunkach zewnętrznych Unia umacnia i propaguje swoje wartości i interesy oraz wnosi wkład w ochronę swoich obywateli. Przyczynia się do pokoju, bezpieczeństwa, trwałego rozwoju Ziemi, do solidarności i wzajemnego szacunku między narodami, do swobodnego i uczciwego handlu, do wyeliminowania ubóstwa oraz do ochrony praw człowieka, w szczególności praw dziecka, a także do ściślego przestrzegania i rozwoju prawa międzynarodowego, w szczególności zasad Karty Narodów Zjednoczonych.
6. Unia dąży do osiągnięcia swoich celów właściwymi środkami odpowiednio do zakresu kompetencji przyznanych jej na mocy Traktatów.